

Module 1: Ondernemingsplan

Een ondernemingsplan (businessplan, investeringsplan) is een instrument om een onderneming kwalitatief en kwantitatief voor te stellen en daarin aan te geven wat de onderneming wil bereiken en hoe ze dat zal doen. Het plan kan zowel intern (als beheersinstrument) als extern (als communicatie-instrument naar banken, leveranciers...) gebruikt worden. Een businessplan evolueert mee met het bedrijf en moet regelmatig worden aangepast.

Het advies omvat de opmaak van een ondernemingsplan aan de hand van de "[Leidraad bij het opstellen van een ondernemingsplan](#)" van het Vlaams Agentschap Ondernemen. De noodzakelijke analyses zijn afhankelijk van de situatie waarin de onderneming zich bevindt. Hierna volgt een overzicht van de **acht adviesonderdelen** die het ondernemingsplan moet bevatten:

- Inhoudsopgave
- Samenvatting.
- Historiek van de onderneming: wat zijn de hoofdkenmerken van de onderneming (oprichtingsdatum, vennootschapsvorm, producten, evolutie van omzet en marge, personeelsbestand, solvabiliteit en jaarrekeningen).
- Missie en visie: wat doet de onderneming, waarom, voor wie. Wat is het doel van de onderneming op korte en lange termijn.
- Product of dienst: gedetailleerde beschrijving van producten of diensten; wat is uniek of vernieuwend; wat is het productieproces.
- Management en organisatie: de landbouwer/manager en zijn eventueel team moet over technische, commerciële, financiële, communicatieve en sociale vaardigheden beschikken; de organisatie bepaalt de taakverdeling, de aanwezige/vereiste competenties en de personeelskost; make or buy: wat is de kernactiviteit van het bedrijf en welke activiteiten besteedt het uit.
- Marktonderzoek en marketingstrategie: hoe groot is de markt, wat is de doelmarkt en wat is het marktaandeel; SWOT-analyse van de onderneming; hoe gaat de onderneming de doelen bereiken: keuzes bij producteigenschappen, prijszetting, distributie, promotie, vermarkting en korte ketenwerking.
- Financieel plan: een financierings- en aanwendingsplan (of balans), een resultatenrekening met kengetallen en een cashflowberekening.

In het ondernemingsplan moet bovendien de link gelegd worden met de **mogelijkheden van PDPO-III-maatregelen** met het oog op bedrijfsmodernisering, het verbeteren van het concurrentievermogen, sectorintegratie, innovatie, marktgerichtheid en het stimuleren van ondernemerschap. Het betreft geen afzonderlijk adviesonderdeel als dusdanig, maar moet wel aan bod komen doorheen de bespreking van de opgesomde adviesonderdelen.

Informatie over de PDPO-III-maatregelen in terug te vinden op de website <http://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandontwikkeling/pdpo-iii-maatregelen>.

Module 2: Bedrijfseconomisch advies

(A) Advies

Het advies is exclusief het opstellen van de eigenlijke bedrijfseconomische boekhouding (zie optie onder punt (B)).

Het boekjaar of het boekhoudkundig tijdvak moet vermeld worden waarvoor het advies gegeven wordt. Dit boekjaar of boekhoudkundig tijdvak moet starten na 31 december 2014 en moet ten laatste eindigen 1 werkdag voor de oplevering.

Het advies moet minimaal de volgende **drie adviesonderdelen** bevatten, omstandig uitgewerkt:

(1) Externe bedrijfsvergelijking

Het advies maakt een externe bedrijfsvergelijking waarbij de parameters van het bedrijf met de gemiddelde parameters van anderen gelijksoortige bedrijven vergeleken worden.

(2) Voorstellen

Het advies omvat voorstellen, gebaseerd op de berekende parameters, om de bedrijfsvoering te verbeteren.

(3) PDPO III-maatregelen

Het advies behandelt de mogelijkheden die PDPO III-maatregelen kunnen bieden voor de onderneming met het oog op bedrijfsmodernisering, het verbeteren van het concurrentievermogen, sectorintegratie, innovatie, marktgerichtheid en het stimuleren van ondernemerschap.

Informatie over de PDPO-III-maatregelen is terug te vinden op de website

<http://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandsontwikkeling/pdpo-iii-maatregelen>.

De bedrijfseconomische boekhouding en een overzicht van de algemene bedrijfsgegevens en parameters, zoals vermeld in (B) gebaseerd op de bedrijfseconomische boekhouding moeten als bijlage aan het advies toegevoegd worden.

(B) Advies + uitvoeren van optie “opstellen van boekhouding”

In dit geval dient zowel de boekhouding opgesteld te worden, als advies erover gegeven te worden.

⇒ Opstellen van de boekhouding

Wanneer er nog geen bedrijfseconomische boekhouding aanwezig is op het bedrijf of er geen bedrijfseconomische boekhouding aanwezig is die voldoet aan de voorwaarden zoals beschreven in de bijlage van het ministerieel besluit van 1 oktober 2007 betreffende bepalingen en minimumstandaard van de bedrijfseconomische boekhouding in de landbouw dienstig als basis voor de door de Vlaamse overheid gesteunde adviseringsystemen, moet nog een bedrijfseconomische boekhouding opgesteld worden.

Het boekjaar of het boekhoudkundig tijdvak moet vermeld worden waarvoor de bedrijfseconomische parameters bijgehouden worden. Het boekjaar of boekhoudkundig tijdvak moet starten na 31 december 2014 en moet ten laatste eindigen 1 werkdag voor de oplevering.

De bedrijfseconomische boekhouding moet voldoen aan de voorwaarden zoals beschreven in de bijlage van het ministerieel besluit van 1 oktober 2007 betreffende bepalingen en minimumstandaard van de bedrijfseconomische boekhouding in de landbouw dienstig als basis voor de door de Vlaamse overheid gesteunde adviseringsystemen. De boekhouding moet volgende gegevens bevatten:

(1) algemene bedrijfsgegevens:

a) algemeen: bedrijfstype en landbouwstreek;

b) arbeidsanalyse: volwaardige arbeidskrachten (VAK), arbeidskrachten (AK) en gewerkte uren van bedrijfshoofd, niet-betaalde en betaalde arbeidskrachten;

- c) teeltplan: beteelde oppervlakte van elk gewas + basisoppervlakte voor bepaalde tuinbouwteelten;
- d) veebezetting: gemiddelde veebezetting + berekening GVE;
- e) overzicht neventakken;
- f) productierechten: quota, emissierechten, betalingsrechten, aandelen coöperaties;

(2) financiële balans : activa en passiva:

- a) solvabiliteit;
- b) moderniteitsgraad;

(3) resultatenrekening van het volledige bedrijf : opbrengsten en alle kosten en het nettobedrijfsresultaat:

- a) arbeidsinkomen: totaal, per volwaardige arbeidskracht, per oppervlakte beteelde oppervlakte, per gewerkt uur;
- b) arbeidsinkomen bedrijfsleider: ondernemersinkomen;
- c) arbeidsinkomen gezin: gezinsinkomen;
- d) besteedbare financiële middelen;
- e) cashflow;

(4) resultatenrekening per bedrijfstak:

- a) opbrengsten en operationele kosten (eventueel ook de toegerekende structurele kosten);
- b) brutosaldi (eventueel ook het nettoresultaat als de structurele kosten werden toegerekend);

(5) technisch-economische kengetallen per bedrijfstak:

opsomming van relevante kengetallen die een technische analyse van elke bedrijfstak mogelijk moeten maken;

(6) milieu-indicatoren:

a) energiebalans:

- i) het elektriciteitsverbruik: het elektriciteitsverbruik in kWh, vermeld op de factuur met jaarafrekening van de elektriciteitsverdelers;
- ii) het aardgasverbruik: het aardgasverbruik in m³, zoals vermeld op de factuur met jaarafrekening van de aardgasverdelers;
- iii) het verbruik van petroleumproducten:
 - 1) de begin-, eindvoorraad en aankoop van het aantal liter of kilogram lichte stookolie;
 - 2) de begin-, eindvoorraad en aankoop van het aantal liter of kg extra zware stookolie;
 - 3) de begin-, eindvoorraad en aankoop van het aantal liter petroleum voor de verwarming van bedrijfsgebouwen;
 - 4) de begin-, eindvoorraad en aankoop van het aantal liter benzine;
 - 5) de begin-, eindvoorraad en aankoop van het aantal kg steenkolen voor verwarming van bedrijfsgebouwen;
 - 6) de begin-, eindvoorraad en aankoop van andere energiedragers (onder andere propaangas);
- iv) verbruik van primaire energie in joule;
- v) het totale energieverbruik in joule;

b) waterbalans:

- i) het totale waterverbruik in m³, vermeld op het heffingenformulier van de VMM;

- ii) het leidingwaterverbruik in m³, vermeld op de factuur van de openbare drinkwatermaatschappij;
- iii) begin- en eindinventaris van de meterstand van de grondwaterpomp in m³;
- iv) het verbruik van hemelwater in m³ als dat bekend is, of de dakoppervlakte waarvan regenwater opgevangen wordt en het volume hemelwateropvang in m³ als dat bekend is;
- v) het verbruik van oppervlaktewater in m³ als dat bekend is;
- vi) het aantal hectare drainage en irrigatie;
- vii) waterbesparings- en afvalwaterzuiveringstechnieken als die toegepast worden;

c) nutriëntenbalans: op basis van de indicatoren, vermeld in punt 6, c), i, ii en iii, moet een nutriëntenbalans opgesteld worden waarin minimaal de gegevens opgenomen worden, vermeld in punt 6, c), iv.

i) begin- en eindinventaris van dieren, voeders en mest:

- 1) de inventaris van de dieren: opgave van het aantal dieren, ingedeeld in verschillende categorieën, met vermelding van het gemiddelde en het totale (geschatte of gewogen) gewicht per categorie;
- 2) de inventaris van de ruw- en krachtvoerders: opgave van het totale gewicht per soort voeder;
- 3) de inventaris van mest: opgave van het totale volume en gewicht per soort mest;

ii) de aanvoer van nutriënten:

- 1) de aanvoer van dieren: aanvoer van het aantal dieren per categorie met opgave van het gewicht per dier (weging) of per categorie (raming);
- 2) de aanvoer van aangekochte ruwvoerders: opgave van het gewicht per type ruwvoer met vermelding van het RE- (ruw eiwit) en P- (fosfor) gehalte als dat bekend is;
- 3) de aanvoer van krachtvoerders: opgave van het gewicht per type krachtvoeder met vermelding van het RE- en P- gehalte, vermeld op de aankoopfactuur;
- 4) de aanvoer van meststoffen: opgave van het gewicht van aangevoerde organische en minerale meststoffen met vermelding van de samenstelling per minerale meststof en het N- (stikstof), P₂O₅- (fosfaat) gehalte van dierlijke mest als dat bekend is uit analyse;

iii) de afvoer van nutriënten:

- 1) de verkoop en sterfte van dieren: opgave van het levend gewicht van verkochte dieren per type en het gewicht van sterfte van dieren per type (geschat gewicht vilbeluik);
- 2) de verkoop van dierlijke producten: opgave van het aantal liter melk (melkafrekening, thuisverkoop, eigen consumptie en melk voor kalveren) en de hoeveelheid andere melkproducten met opgave van het eiwit- en vetgehalte als dat bekend is, het gewicht van verkochte eieren;
- 3) de verkoop van plantaardige producten (exclusief voeders voor eigen gebruik) : opgave van het aantal verkochte kg per teelt met vermelding van het RE-, P- en K-gehalte als dat bekend is;
- 4) de afvoer van mest : opgave van het aantal ton afgevoerde mest per soort met de vermelding van het N- en P-gehalte als dat bekend is uit analyse.

iv) nutriëntenbalans:

	N (kg)	P (kg)	% N ten opzichte van totale aanvoer N	% P ten opzichte van totale aanvoer P

<u>Aanvoer</u> - dieren - ruwvoer - krachtvoer - dierlijke mest - minerale meststoffen - overige <u>Afvoer</u> - dieren - uitval - plantaardige producten - dierlijke producten - mest - overige - voorraadverschil				
Totale aanvoer			100 %	100 %
Totale afvoer				
Overschot <i>(a)</i> Overschot per... <i>(b)</i>				
Efficiëntie (%) € Efficiëntie (dp) <i>(d)</i> Recovery (%) <i>(e)</i> Verlies (%) <i>(f)</i>				

(a) OVERSCHOT = het verschil tussen de totale aanvoer en de totale afvoer;
(b) OVERSCHOT per ha, per dier, per 1 000 dieren, per 1 000 liter geproduceerde melk;
(c) TOTALE EFFICIËNTIE = percentage van de totale aanvoer die opnieuw werd afgevoerd via verkochte dierlijke en plantaardige producten;
(d) EFFICIËNTIE DIERLIJKE PRODUCTIE = percentage van de totale aanvoer die werd afgevoerd via verkoopbare dierlijke producten;
(e) RECOVERY = percentage van de totale aanvoer die opnieuw werd afgevoerd (inclusief mest en uitval);
(f) VERLIES = percentage van de totale aanvoer die niet opnieuw werd afgevoerd (100 % - Recovery %).

⇒ Advies

Advies wordt gegeven zoals beschreven in punt (A).

Module 3: Randvoorwaarden

Het bedrijfsadvies gaat na welke randvoorwaarden¹ van toepassing zijn op het bedrijf en geeft aan op welke manier de verplichtingen nageleefd moeten worden. Het advies wordt gegeven op basis van een rondgang op het bedrijf, waarbij verplicht met een checklist gewerkt wordt. Bij tekortkomingen op het bedrijf zal het bedrijfsadvies voorstellen formuleren om hieraan te verhelpen.

¹ randvoorwaarden: de beheerseisen die voortvloeien uit de Europese richtlijnen en verordeningen, vermeld in bijlage II van verordening (EU) nr. 1306/2013 van het Europees parlement en de Raad van 17 december 2013 inzake de financiering, het beheer en de monitoring van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en tot intrekking van verordeningen (EEG) nr. 352/78, (EG) nr. 165/94, (EG) nr. 2799/98, (EG) nr. 814/2000, (EG) nr. 1290/2005 en (EG) nr. 485/2008 van de Raad, en de normen inzake goede landbouw- en milieueconditie die zijn vastgesteld ter uitvoering van artikel 93, eerste lid, van de voormelde verordening (EU) nr. 1306/2013, alsook wat de jaren 2015 en 2016 betreft, de instandhouding van blijvend grasland zoals bepaald in artikel 93, derde lid, van verordening (EU) nr. 1306/2013, die nader zijn omschreven in hoofdstuk 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2014 tot vaststelling van de voorschriften voor de rechtstreekse betalingen aan landbouwers in het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid;

De checklist maakt deel uit van het schriftelijk adviesrapport: het schriftelijk adviesrapport kan bestaan uit het advies dat in de checklist verwerkt wordt, of de checklist kan aan het schriftelijk adviesrapport toegevoegd worden.

De randvoorwaarden bestaan uit enerzijds beheerseisen (RBE's) voortvloeiend uit Europese verordeningen en richtlijnen en anderzijds uit normen voor een goede landbouw- en milieueconditie van grond (GLMC's).

De randvoorwaarden hebben in het bijzonder betrekking op de volgende gebieden en aspecten:

Gebied	Aspect	Eisen en normen (zie bijlage II van Verordening nr. 1306/2013 van 17 december 2013)
A. Milieu, klimaatverandering en een goede landbouw- en milieueconditie	Water	RBE 1, GLMC 1, GLMC 2, GLMC 3
	Bodem en koolstofvoorraad	GLMC 4, GLMC 5, GLMC 6
	Biodiversiteit	RBE 2, RBE 3
	Landschap: minimaal onderhoud	GLMC 7
B. Volksgezondheid, diergezondheid en gezondheid van planten	Voedselveiligheid	RBE 4, RBE 5
	Identificatie en registratie van dieren	RBE 6, RBE 7, RBE 8
	Dierziekten	RBE 9
	Gewasbeschermingsmiddelen	RBE 10
C. Dierenwelzijn	Dierenwelzijn	RBE 11, RBE 12, RBE 13

Alle eisen en normen moeten in het voorbeeldadviesrapport aan bod komen en als ze niet relevant zouden zijn, moeten ze vermeld worden, met een korte toelichting waarom ze niet relevant zijn.

De na te leven randvoorwaarden staan beschreven in de brochure "De randvoorwaarden in het gemeenschappelijk landbouwbeleid" die op de website van het beleidsdomein Landbouw en Visserij kan geraadpleegd worden (zie www.vlaanderen.be/landbouw/randvoorwaarden).

Op deze webpagina is tevens een checklist ter beschikking gesteld met als doel een zelfcontrole uit te voeren op het landbouwbedrijf in het kader van de randvoorwaarden. De inschrijver is niet verplicht deze checklist te gebruiken, maar mag ook gebruik maken van een eigen checklist.

Module 4: Vergroening

Het bedrijfsadvies voor de module vergroening² behandelt ten minste de volgende vijf adviesonderdelen:

(1) Algemeen

Het adviesonderdeel "Algemeen" bestaat uit de volgende vier subonderdelen:

- Wat is het doel van de vergroeningsvereisten?
- Wat is de hoogte van de vergroeningspremie? Geef aantal en waarde van de betalingsrechten 2015-2019, de waarde van de basisbetaling en van de vergroeningsbetaling 2016.
- Is vergroening verplicht? Bepaal het areaal bouwland, blijvend grasland, EKBG, blijvende teelten.
- Wat zijn de gevolgen als niet voldaan wordt aan de vergroeningsvereisten?

² vergroening: de klimaat- en milieuvriendelijke landbouwpraktijken, vermeld in titel III, hoofdstuk 3, van verordening (EU) nr. 1307/2013;

(2) Ecologisch aandachtsgebied (EAG)³

Het adviesonderdeel “Ecologisch aandachtsgebied” bestaat uit de volgende acht subonderdelen:

- Wat zijn de EAG verplichtingen op het bedrijf?
- Op welke wijze kan EAG in Vlaanderen worden ingevuld (types)?
- Welk type van invulling van EAG is voor mijn bedrijf het beste (financieel, tijdsbestek....)?
- Hoe werken de omzettingsfactoren?
- Welk EAG is er op het bedrijf al aanwezig en hoe duid je het aan op het e-loket?
- Hoe kan de landbouwer aan de EAG vereiste voldoen: ontwikkel 3 opties en vermeld de voordelen voor elke optie?
- Welke veiligheidsmarge hanteren?
- Hoe omgaan met de collectieve invulling van EAG?

(3) Gewasdiversiteit

Het adviesonderdeel “gewasdiversiteit” bestaat uit de volgende vier subonderdelen:

- Wat zijn de algemene gewasdiversiteitsvereisten?
- Welke gewasdiversiteit is aanwezig op het bedrijf?
- Hoe kan de landbouwer aan de gewasdiversiteitsvereisten voldoen: ontwikkel 3 opties?
- Hoe kan hij tegelijk gebruik maken van AMKM onder pijler II?

(4) Blijvend grasland (incl. Ecologisch kwetsbaar BG)

Het adviesonderdeel “blijvend grasland” bestaat uit de volgende vier subonderdelen:

- Wat is het IRA (individueel referentieareaal) blijvend grasland onder de randvoorwaarden op het bedrijf in 2015 en 2016?
- Wat wordt bedoeld met blijvend grasland onder vergroening vanaf 2015?
- Wat is het generiek behoud van blijvend grasland?
- Wat is ecologisch kwetsbaar blijvend grasland? Vermeld ook eventueel andere aanwezige types bescherming zoals die onder het natuurdecreet of natuurvergunningplicht.

(5) Samenvattend advies

Het adviesonderdeel “Samenvattend advies” bestaat uit drie subonderdelen die de onderdelen (3), (4) en (5) samenvatten:

- Ecologisch aandachtsgebied
- Gewasdiversiteit
- Blijvend grasland

Module 5A: Biodiversiteit: Agromilieuoacties met betrekking tot biodiversiteit

Het bedrijfsadvies onder deze module moet inhoudelijk verder gaan dan de wettelijke eisen zoals bedoeld in de randvoorwaarden en de vergroening, waarover advies wordt gegeven in respectievelijk module 3 en 4.

Het bedrijfsadvies heeft minstens betrekking op volgende **drie adviesonderdelen**:

(1) Randvoorwaarden

Het advies behandelt RBE2 en RBE3 van de randvoorwaarden (zie punt III.2.3.).

(2) PDPO III-agromilieuoacties

³ ecologisch aandachtsgebied: een gebied als vermeld in artikel 46, tweede lid, van verordening (EU) nr. 1307/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot vaststelling van voorschriften voor rechtstreekse betalingen aan landbouwers in het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 637/2008 van de Raad en Verordening (EG) nr. 73/2009 van de Raad.

Het advies behandelt de agromilieuoacties⁴ zoals opgenomen in PDPO III, inclusief concreet advies over de toepasbaarheid op het bedrijf.

(3) Andere agromilieuoacties

Het advies behandelt minstens twee agromilieuoacties die niet onder PDPO III vallen, inclusief concreet advies over de toepasbaarheid op het bedrijf.

Bij de adviesonderdelen 2 en 3 over de agromilieuoacties worden volgende elementen besproken:

- de bespreking van de ligging van het bedrijf ten opzichte van natuurwaarden en de bijbehorende potenties om bij te dragen tot natuur en milieu;
- de bespreking van mogelijke doelen voor landbouwgerelateerde soorten;
- Inventarisatie van relevante landschapselementen op het bedrijf, die kunnen bijdragen tot soortenbescherming;
- gevolgen van de voorstelde acties voor het landbouwbedrijf (op economisch – ecologisch – sociaal vlak).

De Vlaamse Overheid, Departement Landbouw en Visserij, stelt op haar website een Praktijkgids Natuur ter beschikking die als achtergronddocument gebruikt kan worden bij deze bedrijfsadvisering.

Module 5B: Biodiversiteit: Instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Het bedrijfsadvies onder deze module moet inhoudelijk verder gaan dan de wettelijke eisen zoals bedoeld in de randvoorwaarden en de vergroening, waarover advies wordt gegeven in respectievelijk module 3 en 4.

Het bedrijfsadvies bevat minstens de volgende **zes adviesonderdelen**:

(1) Randvoorwaarden

Het advies behandelt RBE2 en RBE3 van de randvoorwaarden (zie punt III.2.3.).

(2) Natura 2000

Het advies behandelt de ligging van het bedrijf in relatie tot Natura 2000 gebieden.

(3) Specifieke doelen en instandhoudingsmaatregelen

Het advies behandelt de specifieke doelen voor soorten en habitats en bijhorende instandhoudingsmaatregelen in betreffend gebied.

(4) Invloed op nabijgelegen Natura 2000 gebieden

Het advies behandelt de eigenschappen en de emissies van het bedrijf die mogelijk een negatieve invloed hebben op de nabijgelegen Natura 2000 gebieden.

(5) Noodzakelijke beperkingen / maatregelen

Het advies behandelt de eventueel noodzakelijke beperkingen / maatregelen die verplicht zijn op de percelen van het bedrijf en hoe daar concreet kan mee omgegaan worden.

(6) Vergunningsaspecten

Het advies behandelt vergunningsaspecten als gevolg van IHD/PAS.

⁴ agromilieuo- en klimaatmaatregelen: verbintenissen die landbouwers afsluiten voor de uitvoering van landbouwpraktijken die een positieve bijdrage leveren tot het milieu en het klimaat met toepassing van artikel 28 van verordening (EU) nr. 1305/2013

Het bedrijfsadvies kan in aanvulling van het eerste lid betrekking hebben op de volgende elementen:

1° De vrijwillige maatregelen die genomen kunnen worden om bij te dragen aan het instandhoudingsbeleid;

2° De beschikbare subsidies;

3° Duiding van de emissie van het bedrijf en de bijdrage tot de kritische depositie in de naburige speciale beschermingszone;

4° Duiding van de emissieresultaten op verlenging/uitbreiding/vernieuwing van de vergunning;

5° Duiding van de mogelijke emissiereducerende technieken in de veehouderij, inclusief kosten/baten en praktische inpasbaarheid op het bedrijf.

OPMERKING: Specifieke bedrijfsbegeleiding rond herstructurering in het kader van de PAS, zoals voorzien in het door de Vlaamse Regering goedgekeurde herstructureringsprogramma PAS, maakt geen onderdeel uit van dit advies.

Module 5C: Biodiversiteit: Link tussen biodiversiteit en veerkracht van het agro-ecosysteem, link tussen monoculturen en gevoeligheid voor ziekten en extreme klimatologische gebeurtenissen, informatie over invasieve soorten

Het bedrijfsadvies onder deze module moet inhoudelijk verder gaan dan de wettelijke eisen zoals bedoeld in de randvoorwaarden en de vergoening, waarover advies wordt gegeven in respectievelijk module 3 en 4.

Het bedrijfsadvies heeft minstens betrekking op volgende **zeven adviesonderdelen**:

(1) Randvoorwaarden

Het advies behandelt RBE2 en RBE3 van de randvoorwaarden (zie punt III.2.3.).

(2) Natuurwaarden en waardevolle elementen en soorten

Het advies behandelt de ligging van het bedrijf t.o.v. natuurwaarden in het landbouwgebied, en behandelt de waardevolle elementen en soorten op het bedrijf.

(3) Biodiversiteit en veerkracht

Het advies behandelt de link tussen biodiversiteit en de veerkracht van het agro-ecosysteem en de concrete betekenis daarvan voor het bedrijf.

(4) Ecosysteemdiensten

Het advies behandelt het concept ecosysteemdiensten en de concrete betekenis daarvan voor het bedrijf.

(5) Functionele agrobiodiversiteit

Het advies behandelt de toepassing van functionele agrobiodiversiteit, inclusief concreet advies over de mogelijkheden (inclusief de opties voor PDPO III- en andere maatregelen) op het bedrijf.

(6) Monoculturen

Het advies behandelt de link tussen monoculturen en de gevoeligheid voor ziekten en extreme klimatologische gebeurtenissen, inclusief het belang van gewasrotatie en –diversificatie en de concrete betekenis voor het bedrijf.

(7) Invasieve soorten

Het advies behandelt invasieve soorten:

- a) de invasieve soorten die voorkomen op het bedrijf of waarvoor een aanneembaar risico bestaat dat zij kunnen voorkomen op het bedrijf en de gevolgen ervan voor de biodiversiteit;
- b) de relevante wetgeving, met inbegrip van de verplichtingen in het kader van de randvoorwaarden (GLMC 7);
- c) de preventieve maatregelen en beheermaatregelen die genomen kunnen worden, inclusief de ondersteuning die daarvoor bestaat;
- d) de mogelijke schaderegelingen voor invasieve soorten.

Module 6A: Maatregelen met betrekking tot klimaat;

Het bedrijfsadvies onder deze module moet inhoudelijk verder gaan dan de wettelijke eisen zoals bedoeld in de randvoorwaarden en de vergroening, waarover advies wordt gegeven in respectievelijk module 3 en 4.

Het bedrijfsadvies heeft minstens betrekking op volgende **drie adviesonderdelen**:

(1) Randvoorwaarden

Het advies behandelt de verplichtingen voortvloeiend uit de randvoorwaarden (GLMC4, GLMC5 en GLMC 6, zie punt III.2.3.).

(2) PDPO III-maatregelen

Het advies bespreekt de volgende PDPO-III maatregelen in functie van de specifieke bedrijfssituatie: maatregelen 4 (VLIF), 8 (bos en agroforestry), 10 (agromilieu) en 11 (biologische landbouw)⁵.

(3) Andere klimaatacties

Het advies behandelt minstens twee klimaatacties die niet onder 1° en 2° vallen, maar die als technisch, economisch haalbaar en maatschappelijk aanvaardbaar kunnen worden beschouwd, waaronder bv.:

- een beter stal- en mestbeheer (vb. emissiearme stalsystemen en –vloeren, mestopslag ...),
- een verminderd/beter gebruik van (hernieuwbare) energiebronnen,
- mitigatiemaatregelen in de veeteelt (voederstrategieën, productiviteitsstijging, diergezondheid, stressreductie ...)
- maatregelen binnen de bedrijfsvoering (precisielandbouw, keuze voor duurzame landbouwsystemen ...)
- maatregelen op vlak van landgebruik of verandering van landgebruik (koolstofopslag in biomassa of bodem ...)

De maatregelen opgesomd in adviesonderdeel 2 en 3 moeten een wezenlijke reductie op het gebied van methaan-, lachgas- en/of CO₂-emissie en/of koolstofopslag (mitigatie) verwezenlijken, zonder negatieve effecten op klimaatadaptatie of andere duurzaamheidsaspecten.

Geef hierbij een kosten-batenanalyse op maat van het bedrijf en, indien mogelijk, een raming van het broeikasgasreductiepotentieel (emissiereductie of koolstofopslag).

Module 6B: Energie

⁵ <http://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandontwikkeling/pdpo-iii-maatregelen>

Bedrijfsadvies met betrekking tot energieverbruik moet gegeven worden volgens de drie basisprincipes van Trias Energetica: een maximale energiebesparing, een maximaal gebruik van hernieuwbare energie en een optimale benutting van fossiele brandstoffen.

Bedrijfsadvies moet minimaal volgende **vier adviesonderdelen** bevatten:

(1) Energieaudit

Het advies omvat de uitvoering van een energieaudit en het opstellen van een auditrapport inclusief:

- (a) het verzamelen van gegevens,
- (b) de verwerking van de informatie,
- (c) het opstellen van een auditrapport met:
 - het profiel van het energieverbruik,
 - de vergelijking met andere bedrijven,
 - de aanbevelingen voor besparingen en hernieuwbaar energieverbruik.

(2) Nieuwbouw en renovatie

Het advies omvat bij nieuwbouw en renovatie advies over de optimalisatie van de gebouwconstructie en het binnenklimaatstelsel, conform de gewijzigde energieprestatieregeling vanaf 1 januari 2015⁶.

(3) PDPO III-maatregelen

Het advies behandelt voor de specifieke bedrijfssituatie de mogelijkheden die PDPO III-maatregelen 1 en/of 4 kunnen bieden met betrekking tot verbetering van het energieverbruik⁷.

(4) Andere energiemaatregelen.

Het advies behandelt de mogelijkheden die andere energiemaatregelen kunnen bieden met betrekking tot verbetering van het energiegebruik (zie www.enerpedia.be)

Geef bij elk van de vier adviesonderdelen een kosten-batenanalyse (inclusief energiebesparing) op maat van het bedrijf.

Module 7A: Water: Geïntegreerde gewasbescherming IPM (Integrated Pest Management)

Het bedrijfsadvies onder deze module moet inhoudelijk verder gaan dan de wettelijke eisen zoals bedoeld in de randvoorwaarden en de vergroening, waarover advies wordt gegeven in respectievelijk module 3 en 4.

Het advies handelt over geïntegreerde gewasbescherming zoals gedefinieerd in het besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2014 houdende de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen. De **drie adviesonderdelen** die minimaal in dit advies aan bod komen zijn:

(1) Algemene beginselen

Het advies behandelt de algemene beginselen van geïntegreerde gewasbescherming zoals vermeld in de bijlage van het in het besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2014 houdende de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen.

⁶ http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/epb/doc/afwijkingenlandbouwgebouwen_inSW3G.pdf

⁷ <http://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandsontwikkeling/pdpo-iii-maatregelen>

(2) Concrete wijze

Het advies behandelt de concrete wijze waarop de land- of tuinbouwer aan de algemene beginselen vermeld in 1° kan voldoen, voor minstens één sector waarin het bedrijf actief is. De bedrijfsadviseur moet zich hiervoor baseren op de gewas- of sectorspecifieke richtsnoeren ('checklists') zoals vermeld in het tweede lid van artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2014 houdende de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen. Over de punten in de checklist waaraan niet voldaan wordt, moet de land- of tuinbouwer grondig geadviseerd worden.

(3) Registratie

Het advies behandelt de registratie bij een erkend controleorgaan zoals vermeld in art. 6 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2014 houdende de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen.

Module 7B: Water: KRW (Kaderrichtlijn water)

(A) Advies

Het bedrijfsadvies onder deze module moet inhoudelijk verder gaan dan de wettelijke eisen zoals bedoeld in de randvoorwaarden en de vergroening, waarover advies wordt gegeven in respectievelijk module 3 en 4.

Het advies omvat minstens de volgende **drie adviesonderdelen**:

(1) Wettelijke verplichtingen

Het bedrijfsadvies heeft minstens betrekking op de voor de landbouwer relevante bestaande wettelijke verplichtingen om bij te dragen aan de goede toestand van grond- en oppervlaktewater:

- op het vlak van watergebruik en beperking van waterverontreiniging (wettelijke verplichtingen en vergunningsvoorwaarden voor watergebruik en waterverontreiniging),
- op het vlak van afvalwaterbeheer (Vlarem);
- op het vlak van afstandsregels langs waterlopen (decreet integraal waterbeleid, afdeling 2 "Oeverzones", art. 9 en 10);
- op het vlak van pesticidegebruik in beschermingszones voor drinkwaterwinningen (en cfr. decreet integraal waterbeleid, afdeling 2 "Oeverzones", art. 9 en 10).

(2) De link met vergroening

De link tussen de genomen vergroeningsmaatregelen en het behalen van de waterkwaliteitsdoelstellingen.

(3) Bijkomend advies

Bijkomend worden volgende subonderdelen geadviseerd:

1° De bescherming van water tegen verontreinigingen door nutriënten uit agrarische bronnen, inclusief voor het bedrijf concreet advies over de wettelijke verplichtingen, voor zover dit nog niet via andere kanalen geadviseerd wordt;

2° De irrigatie en/of beregening inclusief voor het bedrijf concreet advies over de wettelijke verplichtingen en vergunningsvoorwaarden;

3° Een goed afvalwaterbeheer, inclusief voor het bedrijf concreet advies over de wettelijke verplichtingen, over de mogelijkheden voor het zuiveren van afvalwater en het beheer van rest- en afvalwaterstromen;

4° Waterbeheer met het oog op vasthouden van water en peilbeheer dat rekening houdt met doelstellingen van de KRLW (grondwaterafhankelijke terrestrische en aquatische ecosystemen, droogte- en overstromingsproblematiek, ...);

5° Het vermijden van lozingen van silosappen naar grond- en oppervlaktewater, concreet toegepast op het bedrijf.

(B) Advies + uitvoeren van optie “wateraudit”
--

⇒ Advies

Advies wordt gegeven zoals vermeld onder punt (A)

⇒ Optie: wateraudit

De optie betreft het uitvoeren van een wateraudit, al dan niet in functie van een VLAREM-vergunningsprocedure met het oog op duurzaam watergebruik, inclusief voor het bedrijf concreet advies over waterbesparingsmogelijkheden, het gebruik van alternatieve waterbronnen en waterhergebruik.

De inhoud van een wateraudit en het bijhorende auditrapport behelst het volgende:

1. Verzamelen van gegevens (grondwatervergunningsaanvraag, peilmetingen en analysesresultaten, ...) van ten minste de laatste 5 jaren;
2. De waterbalans:
 - a. Het waterverbruik (preferentieel op basis van debietmeters):
 - i. per waterbron (leidingwater, grijswater, gespannen grondwater, freatisch grondwater, hemelwater, oppervlaktewater, hergebruikt water, ...), inclusief het debiet van het geloosd bedrijfsafvalwater,
 - ii. per toepassing/proces in het bedrijf;
 - b. Een waterbalansschema op bedrijfsniveau;
 - c. Een vergelijking van het waterverbruik met vooropgestelde richtwaarden (BBT, kengetallen, ...);
 - d. De minimale waterkwaliteit die nodig is voor de verschillende toepassingen en/of processen;
 - e. Een vergelijking van de al aanwezige waterzuiveringsbehandelingen die in het bedrijf toegepast worden (opgesplitst per waterbron en per toepassing en/of proces indien relevant) met de minimale waterkwaliteit die nodig is voor de verschillende toepassingen en/of processen.
3. De potentieel aanwezige waterbronnen op het bedrijf (leidingwater, grijswater, gespannen grondwater, freatisch grondwater, hemelwater, hergebruikt water, ...) in kaart brengen;
4. Een oplijsting van de al genomen waterbesparende maatregelen of maatregelen om afbouw van grondwaterwinning uit grondwaterlichamen in slechte toestand te realiseren, inclusief maatregelen op het gebied van hergebruik van water en gebruik van alternatieve waterbronnen;
5. Een oplijsting van mogelijke nieuwe waterbesparende maatregelen of maatregelen om afbouw van grondwaterwinning uit grondwaterlichamen in slechte toestand te realiseren, waarbij aangegeven wordt:
 - a. Bij welke toepassing potentieel minder (grond)water kan gebruikt worden;
 - b. Bij welke toepassing potentieel gerecupereerd water kan gebruikt worden;
 - c. Bij welke toepassing potentieel een andere waterbron kan gebruikt worden;

6. Op basis van een kosten-batenanalyse (m.i.v. economische en technische randvoorwaarden) wordt door middel van een wateraanwendingsplan een optimaal afbouwscenario, inclusief timing en financiering, voor grondwaterwinning uit grondwaterlichamen in slechte toestand opgesteld.

Module 8: Bodem

Het bedrijfsadvies onder deze module moet inhoudelijk verder gaan dan de wettelijke eisen zoals bedoeld in de randvoorwaarden en de vergroening, waarover advies wordt gegeven in respectievelijk module 3 en 4.

Het bedrijfsadvies behandelt volgende **drie adviesonderdelen**: erosiebestrijding, bodemvruchtbaarheid en bodemverdichting. Het advies moet verder gaan dan het verstrekken van algemene informatie over deze thema's. De concrete bedrijfssituatie moet geëvalueerd worden en er moeten concrete aanbevelingen gedaan worden op zowel bedrijfs- als perceelsniveau. Het advies moet ondersteund worden met kaartmateriaal, waar relevant. Ook eventuele meetresultaten en fotomateriaal bieden een meerwaarde.

(1) Erosiebestrijding

Minimaal komen de volgende advieselementen aan bod, steeds toegepast op de concrete bedrijfssituatie:

- gewaskeuze in functie van de erosiegevoeligheid van de percelen;
- bodembeheer ter preventie van bodemerosie: niet-kerende bodembewerking, bodembedekking en belang van OC-gehalte en pH;
- mogelijke teelttechnische maatregelen om erosie te bestrijden;
- mogelijke effectgerichte maatregelen om erosie te bestrijden;
- mogelijke vrijwillige maatregelen met steun:
 - mogelijke agromilieumaatregelen, in het bijzonder agromilieumaatregelen en beheerovereenkomsten zoals opgenomen in PDPO III (o.a. grasstroken, strategisch gelegen grasland en dammen uit strobalen);
 - kleinschalige erosiebestrijdingswerken in samenwerking met de gemeente in kader van het Erosiebesluit (o.a. aarden dammen met erosiepoel, bufferbekkens en buffergrachten).
- VLIF (maatregel 4 uit PDPO III)⁸:
 - steun voor productieve investeringen voor machines voor grondbewerking;
 - steun voor niet-productieve investeringen voor dammen uit plantaardige materialen en aanleg van kleine landschapselementen.
- verplichtingen voortvloeiend uit de randvoorwaarden (GLMC4, GLMC5 en GLMC 6; zie punt III.2.3.).

Concrete problemen van bodemerosie moeten op perceelsniveau geëvalueerd worden. Op basis van deze evaluatie worden vervolgens bedrijfsspecifieke en perceelsspecifieke aanbevelingen geformuleerd.

(2) Bodemvruchtbaarheid

Advies over bodemvruchtbaarheid heeft minimaal betrekking op het belang van (verhoging van) het organisch materiaal en het behoud van koolstofrijke bodems, alsook op het belang van gewasrotaties, en wordt steeds toegepast op de concrete bedrijfssituatie en rekening houdend met de verplichtingen voortvloeiend uit de randvoorwaarden (module 3):

⁸ <http://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandontwikkeling/pdpo-iii-maatregelen>

- beoordeling van de toestand van de percelen op het vlak van organische koolstof, pH en nutriënten (op basis van bodemanalyses, indien beschikbaar);
- mogelijkheden om het OC-gehalte in de bodem te behouden of zo nodig te verhogen (organische bemesting, onderwerken van groenbedekkers en gewasresten,...);
- evaluatie van de op het bedrijf toegepaste teeltrotaties.

Concrete problemen van bodemvruchtbaarheid moeten op perceelsniveau geëvalueerd worden. Op basis van deze evaluatie worden vervolgens bedrijfsspecifieke en perceelsspecifieke aanbevelingen geformuleerd.

(3) Bodemverdichting

Het advies behandelt zowel het voorkomen als remediëren van bodemverdichting en wordt steeds toegepast op de concrete bedrijfssituatie. Het advies heeft minstens betrekking op:

- machinekeuze en belasting per wiel (gewicht machine, gewicht lading, gewichtsverdeling over de assen);
- belang van bandendruk;
- tijdstip en frequentie van bodembewerking;
- draagkracht van de bodem (vochtgehalte, OS-gehalte en bodemstructuur);
- (zo nodig) remediëren van bodemverdichting;
- VLIF-steun voor bandendrukwisselsystemen en lagedrukbanden (maatregel 4 uit PDPO III⁹).

Concrete problemen van bodemverdichting moeten op perceelsniveau geëvalueerd worden. Op basis van deze evaluatie worden vervolgens bedrijfsspecifieke en perceelsspecifieke aanbevelingen geformuleerd.

Module 9: Arbeidsveiligheid

De advisering over deze module moet zowel het adviesonderdeel (1) algemene welzijnsaspecten als het adviesonderdeel (2) specifieke landbouwgerelateerde arbeidsveiligheidsaspecten bevatten:

- Wat betreft de “algemene welzijnsaspecten” moet de landbouwer ingelicht worden over het al dan niet voldoen aan de algemene welzijnsregels en het advies moet ook aangeven bij welke instanties hij hierover meer informatie kan inwinnen.
- Wat betreft de “specifieke landbouwgerelateerde arbeidsveiligheidsaspecten” moet inhoudelijk gedetailleerd advies gegeven worden, specifiek voor de betreffende bedrijfssituatie.

(1) Algemene welzijnsaspecten

De van toepassing zijnde bepalingen van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk moet toegelicht worden:

- Het advies stipt voor de maatregelen in art. 4§1 aan op welke wijze ze invulling kunnen krijgen op het bedrijf, met toepassing van de preventiebeginselen opgesomd in art. 5§1 en de handswijzen opgesomd in art. 6.
- Het advies geeft duidelijk aan waar de landbouwer terecht kan voor meer informatie of gedetailleerd advies (naam instantie/dienst, website, telefoonnummer,...).

Dit deel betreft dus een opsomming van aspecten die van toepassing zijn en een beschrijving van de mate waarin ze al (correct) uitgevoerd worden of nog uitgevoerd moeten worden. De

⁹ <http://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandontwikkeling/pdpo-iii-maatregelen>

landbouwer moet weten op welke vlakken hij actie moet ondernemen en bij wie hij terecht kan voor bijkomend advies rond bepaalde aspecten.

Voorbeelden van elementen die deel uitmaken van het advies:

- Is een interne/externe dienst voor preventie en bescherming aanwezig/nodig? Is een preventieadviseur/vertrouwenspersoon aanwezig? Bij wie kan de landbouwer hiervoor terecht?
- Is een asbestinventaris, globaal preventieplan, nood- en evacuatieplan,... aanwezig? Bij wie kan de landbouwer hiervoor terecht?
- Hoe moet de inspraak van werknemers geregeld worden?
- ...

(2) Specifieke landbouwgerelateerde arbeidsveiligheidsaspecten

Het advies wordt gegeven op basis van een duidelijke checklist, die als bijlage aan het schriftelijk adviesrapport wordt toegevoegd of die geïntegreerd is in het schriftelijk adviesrapport.

Het advies wordt afgesloten door een samenvatting. In de samenvatting worden de actiepunten opgesomd, waarbij aan de actiepunten een prioriteit wordt toegekend. Een kwantitatieve risicoanalyse zoals de methode van Kinney behoort niet tot de minimumeisen van het advies, en is dus niet strikt noodzakelijk.

Bij grote tekortkomingen moet de mogelijkheid van verdergaand gespecialiseerd advies opgenomen worden in het advies en de instantie(s) en contactgegevens waarbij de land- of tuinbouwer hiervoor terecht kan, vermeld worden.

Het bedrijfsadvies behelst voor het specifieke deel op zijn beurt minimaal de volgende **tien adviesonderdelen** en met aandacht voor alle arbeidskrachten die op het bedrijf actief zijn, inclusief ingehuurde arbeidskrachten. Elk adviesonderdeel is onderverdeeld in meerdere adviessubonderdelen.

1° Voorkomen van vallen en struikelen op het bedrijf:

- a) vallen van een hoogte: zolderruimtes
- b) vallen in putten: aalkelder, mestput, melkput, vijver
- c) vallen van een ladder; conformiteit ladder
- d) struikelen: erfverharding, vloeren, rondslingerend materiaal
- e) vallende voorwerpen, inclusief focus op dubbele wielen en lange voorwerpen

2° Voorkomen van ongevallen met dieren

- a) runderen: stal, omgang, verzorging, isolatiesystemen, onthoornen, vastmaken
- b) varkens: stal, omgang, verzorging, isolatiesystemen
- c) pluimvee: stal, omgang, verzorging
- d) kleinvee: stal, omgang, verzorging, isolatiesystemen
- e) ander vee en neerhofdieren: stal, omgang, verzorging

3° Voorkomen van ongevallen met machines, werktuigen en installaties:

- a) beschermkappen van aftakassen, riemen, kettingen, tandwielen, messen, motor, uitlaat
- b) hydraulische systemen
- c) signalisatie; geluidsignalisatie bij achteruitrijden
- d) vallende machineonderdelen- of lasten; omkantelende machine(onderdelen)
- e) gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen
- f) overbruggen van veiligheids
- g) noodstoppen

4° Voorschriften met betrekking tot elektriciteit en verlichting

- a) staat elektrische leidingen, aarding, schakelkast en schakelaars

- b) keuring
- c) aanpassingen in vochtige omgeving
- d) lichtsterkte

5° Voorkomen van brand en explosie

- a) opslag brandbaar, ontvlambaar en explosief materiaal
- b) nood- en evacuatieplannen
- c) brandblusvoorzieningen

6° Voorkomen van rug- en gewrichtsklachten

- a) houding bij heffen en tillen van lasten
- b) werken met machines
- c) inrichting werkplaats
- d) organisatie werk
- e) ergonomie

7° Omgaan met gevaarlijke producten

- a) gebruik gevaarlijke producten en persoonlijke beschermingsmiddelen
- b) opslag van en toegang tot gevaarlijke producten
- c) opslag van persoonlijke beschermingsmiddelen

8° Voorkomen van en beschermen tegen stof, (mest)gassen en dampen

- a) voorkomen, gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen
- b) ventilatie

9° Voorkomen van en beschermen tegen geluidsoverlast en trillingen

- a) voorkomen, gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen

10° Risicobeheer ten opzichte van derden op het bedrijf:

- a) bezoekers
- b) leveranciers
- c) kinderen
- d) klanten
- e) onderaannemers
- f) loonwerkers
- g) externe firma's

Module 10: Technisch advies verwerking primaire landbouwproducten (voeding)

Het advies voor deze module:

- betreft **technisch** advies met betrekking tot de verwerking van primaire landbouwproducten voor voedingsdoeleinden en/of
- betreft **technisch** advies met betrekking tot valorisatie van neven- of reststromen die ontstaan bij de verwerking van primaire landbouwproducten voor voedingsdoeleinden.

Het betreft in beide gevallen verwerking waarbij primaire landbouwproducten betrokken zijn geproduceerd op het eigen land- of tuinbouwbedrijf van de land- of tuinbouwer die advies aanvraagt. Het kan gaan om een nog op te starten verwerking of al bestaande verwerking op het bedrijf. Het advies en het schriftelijk adviesrapport bevatten de **drie adviesonderdelen** die hieronder worden opgesomd. Het schriftelijk adviesrapport kan verduidelijkt worden door figuren/ foto's/ schema's/ tabellen,....

(1) Projectomschrijving

In dit onderdeel wordt een antwoord gegeven op volgende vragen:

- Welk primair landbouwproduct betreft het?
- Wat is de concrete vraag van de land- of tuinbouwer?
- Betreft het:
 - o de ontwikkeling van of de verwerking tot een nieuw product EN/OF

- een probleem bij de verwerking van een bestaand product EN/OF
- de valorisatie van reststromen die ontstaan bij de verwerking van de primaire landbouwproducten tot voeding?
- Welk van volgende onderzoeken zullen het advies ondersteunen (minstens één van de twee moet gebeuren):
 - Laboratoriumanalyses EN/OF
 - Testen/metingen door middel van gespecialiseerde apparatuur

Het technisch advies kan verder ondersteund worden door berekeningen/simulaties.

(2) Uitwerking van het project

In dit onderdeel wordt vanuit technisch oogpunt een antwoord gegeven op volgende vragen:

- Welke aspecten werden onderzocht?
- Hoe werden ze onderzocht?
 - Welke analyses werden uitgevoerd? EN/OF
 - Welke testen werden uitgevoerd?
- Wat zijn de resultaten?

(3) Actiepunten voor de land- of tuinbouwer

In dit onderdeel wordt een antwoord gegeven op volgende vragen:

- Wat is het advies aan de landbouwer op basis van de gedane analyses en/of uitgevoerde testen?
- Welke zijn de concrete actiepunten voor de landbouwer?
- Welke verdere analyses en/of testen zijn eventueel nog wenselijk?